

ADANIA SHIBLI

SIVUSEIKKA

SUOMENTANUT SAMPSA PELTONEN

HELSINGISSÄ KUSTANNUSOSAKEYHTIÖ OTAVA

Arabiankielinen alkuteos

تفصيل ثانوي

Tafṣil thānawī

Copyright © Adania Shibli 2017

Suomenkielinen laitos © Kustannusosakeyhtiö Otava 2024

ISBN 978-951-1-49217-7

OTAVA
KIRJAPAINO

Keuruu 2024

1

MISSÄÄN EI NÄKYNYT liikettä, vain kangastus värisi. Autiot kaistaleet seurasivat maisemassa toisiaan taivaanrantaan asti, kuumuus sai ne häilymään mykkinä. Iltapäivän auringon viiltävä valo pyyhki hailakoiden hiekkaharjanteiden piirtämät viivat miltei näkymättömiin. Niistä erotti vain sattumanvaraisina poimuina ja kaarteina pujottelevat himmeät hahmot, joita puhkoivat siellä täällä tappuraisen piikkiluppion ja kukkulaa täplittävien kivenmurikoiden hennot varjot. Muuten ei yhtään mitään, vain kuivuuttaan ritisevän Negevin hiekkarämaan rannatonta ulappaa ja sen yllä elokuun ahjo koko painollaan.

Ainoat merkit elämästä olivat ajoittaiset haukahdukset ja leiriä rakentavien sotilaiden hälinä, jotka kantautuivat kukkulan laelle miehen korviin, kun hän tarkkaili kiikarin läpi edessään levittyvää maisemaa. Vaikka kirkkaus sivalteli silmiin, hän seurasi tiiviisti maahan uurtuneita kapeita polkuja, antoi katseen välillä viivähtää yksittäisen mutkan kohdalla ja jäi havainnoimaan sitä joksikin aikaa. Sitten hän otti kiikarin silmiltä ja pyyhkäisi siitä hiet pois ennen kuin pani sen koteloonsa ja lähti iltapäivän pingottaman helteen halki takaisin kohti leiriä.

Kun osasto oli saapunut tänne, paikalta oli löytynyt kaksi kivistä paimensuojaa ja kolmannen rauniot. Muuta ei sodan alkuaikojen ankaralta tykistökeskitykseltä ollut säästynyt. Mutta nyt suojien lähelle oli jo noussut komentotelta ja huoltotelta,

ja ilman täytti vaarnojen ja sivusalkojen nakuttelu, sillä lähelle oltiin pystyttämässä vielä miehistöä varten kolmea majoitustelttaa. Joukkueen varajohtajana toimiva alikersantti tuli heti miestä vastaan ilmoittamaan, että kivet ja rauniokasat oli nyt raivattu ja sotilaat korjasivat täyttä häkää juoksuhautoja. Mies totesi, että valmistelut olisi saatava kuntoon ennen pimeää, ja pyysi alikersanttiaan kutsumaan joukkueenjohtajat sekä muutaman korpraaleista ja kokeneimmista sotilaista komentotelttaan välittömästi alkavaan kokoukseen.

•

Iltapäivän auringonvalo täytti teltan suuaukon, sukelsi sisään ja paljasti maahan langetessaan sotilassaappaiden hiekkaan jättämät pienet painaumat. Mies aloitti keskustelun selittämällä, että täällä leiriytymisen ajan joukkojen pääasiallinen tehtävä olisi – sen lisäksi, että heidän pitäisi pyykittää Egyptin-vastainen eteläraja ja estää soluttautujia ylittämästä sitä – haravoida Negevin lounainen sektori ja puhdistaa se viimeisistäkin arabeista. Ilma-voimilta saatujen tietojen mukaan alueella oli havaittu arabien liikehdintää ja rajanylittäjiä. Lisäksi tiedustelupartiot kiertäisivät päivittäin kartoittamassa sektoria ja tutkimassa sitä lähietäisyydeltä. Komennus saattaisi venyä pitkäksikin, mutta he pysyisivät paikalla, kunnes tämä osa Negeviä olisi täysin turvattu. Sotilailla olisi myös päivittäin sulkeisia ja taisteluharjoituksia, sillä joukkojen piti sopeutua elämään ja taistelemaan autiomaailmo-olosuhteissa.

Läsnäolijat kuuntelivat tarkkaavaisina ja seurasivat miehen kädenliikkeitä pöydälle levitetyn kartan yllä. Sotilasleiri oli merkitty siihen valtavan harmaan kolmion sisään jäävällä pienellä mustalla pisteellä, jota tuskin huomasi. Kun kukaan ei kommentoinut, teltaan laskeutui hetken hiljaisuus, ja sen aikana mies nosti katseensa kartasta tovereidensa juroihin kasvoihin, joille

puskenut hiki kimalteli teltan suuaukosta hohkaavassa valossa. Sitten hän jatkoi esitystään ja huomautti, että etenkin uusimmille tulokkaille pitäisi tähdentää, miten tärkeää on huolehtia varusteista ja univormusta. Jos joltakulta puuttuisi tarvikkeita tai vaatteita, asiasta pitäisi ilmoittaa suoraan hänelle. Sotilaita tulisi myös muistuttaa siitä, että henkilökohtaisesta hygieniasta huolehditaan ja parta ajetaan leirilläkin päivittäin. Ennen kokouksen päättymistä hän käski autonkuljettajan, yhden ryhmänjohtajan sekä kahden paikalla olevan korpraalin valmistautua lähtemään hetken kuluttua hänen kanssaan alustavalle tiedusteluretkelle lähiympäristöön.

Ennen lähtöä mies käväisi omaksi majapaikakseen valitsemassaan paimensuojassa, jossa hän siirsi ovensuuhun jättämänsä tavarat peremmälle huoneen nurkkaan. Sitten hän nosti kasasta peltikanisterin, kaatoi siitä vettä pieneen vatiin ja otti säkkimäisestä kangaskassista esiin pyyhkeen. Hän kostutti pyyhkeen vadissa ja alkoi pyyhkiä hikeä kasvoiltaan. Seuraavaksi hän huuhteli pyyhkeen, riisui paitansa ja pesi kainalot. Kun paita oli puettu takaisin ja napitettu kiinni, hän pesi vielä pyyhkeen kunnolla ja ripusti sen seinään hakattuun naulaan. Vadin hän kantoi majasta ulos, tyhjensi hiekalle ja vei sitten takaisin sisälle nurkkaan kasattujen tavaroiden viereen. Sen jälkeen hän lähti.

Autonkuljettaja istui jo omalla paikallaan ohjauspyörän takana, ja muut partioon komennetut seisoivat auton ympärillä. Kun mies ilmestyi alaistensa näkökenttään, he kiipesivät takapenkille. Hän marssi suoraan etupenkille, jolloin kuljettaja ryhdistäytyi istuimellaan, ojensi kätensä starttiavaimelle ja käynnisti moottorin, joka täytti heti ilman jyrinällään.

He lähtivät ajamaan länteen kalpeankellertävien silmänkantamattomiin jatkuvien kukkuloiden vieritse. Renkaat nostattivat auton perään sankan tomupilven, joka kohosi niin korkealle, että se peitti täysin näkymän ajoneuvon taakse. Hiekkaa pölyysi takana istuvienkin päälle, ja he joutuivat puristamaan silmiä ja

suuta kiinni, ettei se tunkeutuisi joka paikkaan. Kumpuilevat pölypilvet eivät hälvenneet ennen kuin ajoneuvo oli ehtinyt jo kauas pois ja moottorin jyrynä häipynyt kuulumattomiin. Vasta sitten hiekkatomu alkoi kaikessa rauhassa laskeutua takaisin maanpinnalle häivyttämään sotilasajoneuvon renkaiden jättämiä jälkiä.

Egyptin-vastaiselle demarkaatiolinjalle saavuttuaan miehet tarkistivat raja-aidan eivätkä nähneet merkkejä ylitysyriyksistä. Koska aurinko lähestyi jo taivaanranta ja miehet olivat uuvuksissa kuivasta kuumuudesta, autonkuljettaja ilmoitti, että on aika palata leiriin. Tiedusteluretkellä ei koko alueella näkynyt heidän lisäksi ketään muuta, vaikka siellä raporttien mukaan oli havaittu liikehdintää.

Partio ehti takaisin leiriin ennen hämärää. Itäisen taivaan sini oli jo sulamaisillaan pimeyteen, josta ensimmäisten tähtien tuike hapuili esiin. Koska leirivalmistelut olivat vielä kesken, mies ilmoitti heti autosta ulos astuessaan, että illallispöytänsä päästäisiin vasta, kun kaikki on saatu valmiiksi. Se sai sotilaat vilkastumaan; tummat hahmot alkoivat hyöriä eri puolilla leiriä määrätietoemmin kuin vielä hetkeä aiemmin.

Mies suuntasi majapaikkaansa paimensuojaan, jonka sisällä oli jo säkkipimeää. Hän seiso hetken keskellä huonetta ja astui sitten avaamaan oven selälleen, jotta synkkyys edes hiukan hellittäisi otettaan. Hän tarttui seinälle ripustamaansa pyyhkeeseen, joka oli ehtinyt kuivua kokonaan, kostutti sitä kaatamalla sen päälle vettä suoraan peltikanisterista ja alkoi pyyhkiä hikeä ja pölyä kasvoistaan ja käsistään. Sitten hän kumartui ottamaan tavarapinostaan öljylampun, nosti liekkilasini pois, laski lampun pöydälle sydänlankaa sytyttämättä ja lähti ulos. Vaikka hän oli ollut sisällä vain muutaman minuutin, taivas oli jo pimeä ja lukemattomien tähtien täplittämä. Yö oli onnistunut ikään kuin huputtamaan koko tienoon aivan varkain. Sotilaiden hahmot liikkuvat taas verkkaisemmin, ja heidän ääniään soi yön syvässä

sinessä, johon vuoti lyhtyjen valoa majoitustelttojen ja huoltoteltan suuaukoista ja raoista.

Hän teki kierroksen leirissä tarkistaakseen, miten työt sujuvat, etenkin juoksuhautojen kunnostaminen ja harjoituskenttien valmistelu. Kaikki näytti etenevän mallikkaasti, mutta kello oli jo ylittänyt kahdeksan, ja miehet olivat tottuneet aloittamaan ruokailun tasan kahdeksalta. Ei kuitenkaan kestänyt enää kauan, kun kaikki jo suuntasivat kulkunsa kohti huoltotelttaa ja istuutuivat pitkien pöytien ääreen.

Heti illallisen jälkeen mies suunnisti majaansa täysikuun ja tumman taivaanrannan ylle sironneiden tähtien valossa. Yövalmistelujen jälkeen hän niisti öljylampun sydämen ja oikaisi sängylle. Peiton hän työnsi heti päältään kokonaan pois, sillä huoneessa oli painostavan kuuma. Siitä huolimatta hän nukahti välittömästi. Päivä oli ollut kaikille pitkä ja raskas. Oli yhdeksäs elokuuta vuonna 1949.

•

Mies räpäytti silmät auki tuntiessaan jonkin liikkuvan vasemmalla reidellään. Huoneessa oli pilkkopimeää ja tukahduttavan kuuma. Hän oli yltä päältä hiessä. Kalsarinlahkeen alla oli jotain, se mönki vähän ylemmäs ja pysähtyi siihen. Ilma täyttyi tyhjyyden huminasta, jonka rikkoivat satunnaisesti vain yövartioon komennettujen sotilaiden liikuskelu, tuulessa lepattavat telttakankaat, kaukana haukkuva koira ja mahdollisesti kamelin ääntely.

Pysyteltyään hetken täysin hievahtamatta hän nousi varovaisesti istuma-asentoon. Se sai olennon jälleen liikahtamaan. Hän jäähmettyi taas paikoilleen ja yritti tarkentaa katsetta jalkaansa, mutta mönkijää oli mahdoton nähdä niin pimeässä, vaikka huoneessa alkoikin hiljalleen erottaa kalusteiden, tavaroiden ja kattoa kannattelevien puisten ruoteiden ääriviivoja, sillä seinän-

raoista tihkui sisälle himmeää kuunvaloa. Hän pudisti nopealla kädenliikkeellä otuksen pois reideltään ja ponnahti sytyttämään pöydälle laskemaansa öljylamppua. Kun tuli otti sydänlankaan, hän alkoi liikutella lamppua sängyn ja pöydän välillä. Kun missään ei näkynyt muuta liikettä kuin lattialla lojuvien pikkukuvien varjojen lepatusta valonlähteen liikkeessa niiden yllä, hän laajensi etsintäaluetta sänkyyn, sitten sängyn alle, huoneen nurkkiin, oven edustalle ja sen jälkeen matkalaukun, arkun ja muiden tavaroidensa ympärille ja lopulta vielä seiiniin, katonrajaan, takaisin sänkyyn ja saappaittensa viereen. Hän pudisteli nauloihiin ripustamansa vaatteet, katsoi vielä toistamiseen sängyn alle, tutki huolellisesti koko lattian nurkkia myöten, sitten seinät ja katon ja lopuksi vielä oman varjonsakin, joka hänen siinä kääntyillessään tempoili villisti lattialla hänen ympärillään. Valojen ja varjojen myrsky tyyntyi vasta kun mies rauhoittui aloilleen. Hän vei lampun lähelle reittään, jossa tuntui hienoista polttelua, ja huomasi valossa kaksi pientä punoittavaa pistettä. Otus taisi olla häntä nopeampi, oli ehtinyt purra tai pistää ennen kuin hän huitaisi sen pois.

Hän sammutti lampun, laski sen matka-arkun viereen ja palasi sänkyyn, muttei saanut enää unen päästä kiinni, koska reiden puremakohdan polte alkoi vähitellen voimistua. Aamunkoitteessa tuntui jo kuin häntä nyljettäisiin elävältä.

Päästyään vihdoin jalkeille hän astui huoneen nurkkaan katsomaan katonraoista lankeavan aamuauringon valon täplittämää tavarapinoaan. Hän kaatoi vettä peltivatiin, otti pyyhkeen naulasta, kastoi sen veteen ja puristi kuivemmaksi pyyhkiäkseen kasvot, rinnan, selän ja kainalot. Paidan puettuaan hän alkoi pukea housuja jalkaan mutta nosti ne ensin vain polviin asti katsoakseen puremaa tarkemmin. Pistheet olivat tummuneet, ja niiden kohdalla oli aristavaa turvotusta. Sitten hän veti housut ylös, pani paidan housuihin ja kiristi vyön siihen kohtaan, missä kankaaseen oli kulunut jälki. Hän pesi pyyhkeen, palautti sen

paikoilleen omaan naulaansa, loi vielä kaikessa rauhassa kattavan silmäyksen majansa seiniin, kattoon ja lattiaan ja astui sitten ulos.

•

Päivän aamupartio keskeytettiin, kun aurinko lähestyi taivaan lakipistettä eivätkä miehet enää kestäneet armotonta paahdetta. Autossa ei pystynyt istumaan, kun joka paikka oli niin kuuma, että mihinkään ei voinut koskea kärkeä kärkeä. Oli aamupäivä, kymmenes elokuuta 1949.

Leirissä sotilaat eivät muuta voineet kuin luimistella pitkien teltanvieriä, missä oli edes pieni kaistale varjoa. Avoimilla paikoilla ei voinut olla, koska pystysuora auringonpaiste oli aamusta lähtien kuumentanut joka ainoaa hiekanjyvää hetki hetkeltä polttavammaksi. Mieskin oli lepäämässä, mutta hänellä syynä oli partioidessa alkanut kova vatsakipu, ei niinkään helle. Hän oli painellut majaansa heti autosta noustuaan pistäytymättä edes komentoteltassa ja katsastamatta leirin tilannetta.

Likainen vesi oli aamupesun jäljiltä jäänyt vatiin seisomaan. Hän kanto astian ulos ja heitti veden hiekalle majan edustalle. Sitten hän kaatoi kanisterista puhdasta vettä tilalle, riisuutui alushoususilleen, otti pyyhkeen nauhasta, kasteli sen ja alkoi pyyhkiä itseään. Ensin kasvot, sitten kaula, sitten rinta ja selästä sen verran kuin yletti. Hän huuhteli pyyhkeen ja jatkoi sitten käsivarsiin ja kainaloihin. Viimeiseksi hän pyyhki jalat lukuun ottamatta puremapaikkaa, jossa näkyi entistä enemmän punoitusta ja turvotusta. Pestyään pyyhkeen ja ripustettuaan sen nauhaan seinälle hän kävi hakemassa nurkan tavarapinosta rasian ja palasi sen kanssa toiselle puolelle huonetta. Hän laski rasian pöydälle, avasi sen ja otti sisältä desinfiointiainetta, pumpulia ja sideharsoa. Hän tiputti desinfiointiainetta pumpulituppoon ja ryhtyi huolellisesti puhdistamaan puremakohdtaa. Kun iho oli

desinfoitu, hän sitoi kohdan sideharsolla, astui sängyn viereen ja meni pitkäkseen. Selkää ja hartioita alkoi krampata saman tien.

•

Iltapäivän partiosta oli toki se hyöty, että sotilaat tulivat taas paremmin tutustuneeksi alueeseen, mutta tunkeutujia ei tälläkään kertaa tullut vastaan. Yksitoikkoiset hiekkadyynit, joita oli heidän ympärillään joka puolella, pysyivät vaitonaisina eivätkä ilmiantaneet mitään muita jälkiä alueella kulkevista kuin heidän oman sotilasajoneuvonsa renkaiden jättämät urat.

Samaan aikaan leirillä päivän edetessä ja kuumuuden aina vain yltyessä jatkoivat sotilaat raahautumistaan auringolta suojaan. Sitä mukaa kuin kapea varjo eteni teltanviertä, he siirtyivät perässä. Muiden luo palattuaan mies meni puhuttelemaan joukkoa, jossa oli mukana kokeneita sotilaita, ja vaikka aamupäivällä alkanut vatsakipu oli vain yltynyt, hän kävi läpi yhteenvedon päivän partiottehtävistä ja kysyi sitten, kuinka hyvin sotilaat olivat sopeutuneet paikkaan ja kuumuuteen etenkin sulkeisten aikana. Kuunneltuaan heidän vähäsanaiset vastauksensa hän tähdensi taas kerran, miten tärkeää heidän läsnäolonsa oli ja miten välttämätöntä heidän oli harjoitella näissä olosuhteissa. Se ei ollut yhtään vähemmän tärkeää kuin osallistuminen varsinaisiin sotatoimiin harjoitusleirin ulkopuolella. Jo heidän läsnäolollaan ja sitkeällä jaksamisellaan täällä oli ratkaisevan tärkeä rooli alueen saamisessa hallintaan, uuden Egyptin-vastaisen rajan vakiinnuttamisessa sekä siinä, että tunkeutujat saataisiin pidettyä loitolla, ja tämä täysin riippumatta siitä, olivatko miehet mukana jossakin tietyssä operaatiossa vai eivät. He olivat ensimmäinen ja ainoa yksikkö, joka oli aselevon jälkeen tullut näin kauas etelään, ja heillä oli nyt täysi vastuu siitä, että alue pysyisi turvallisena.